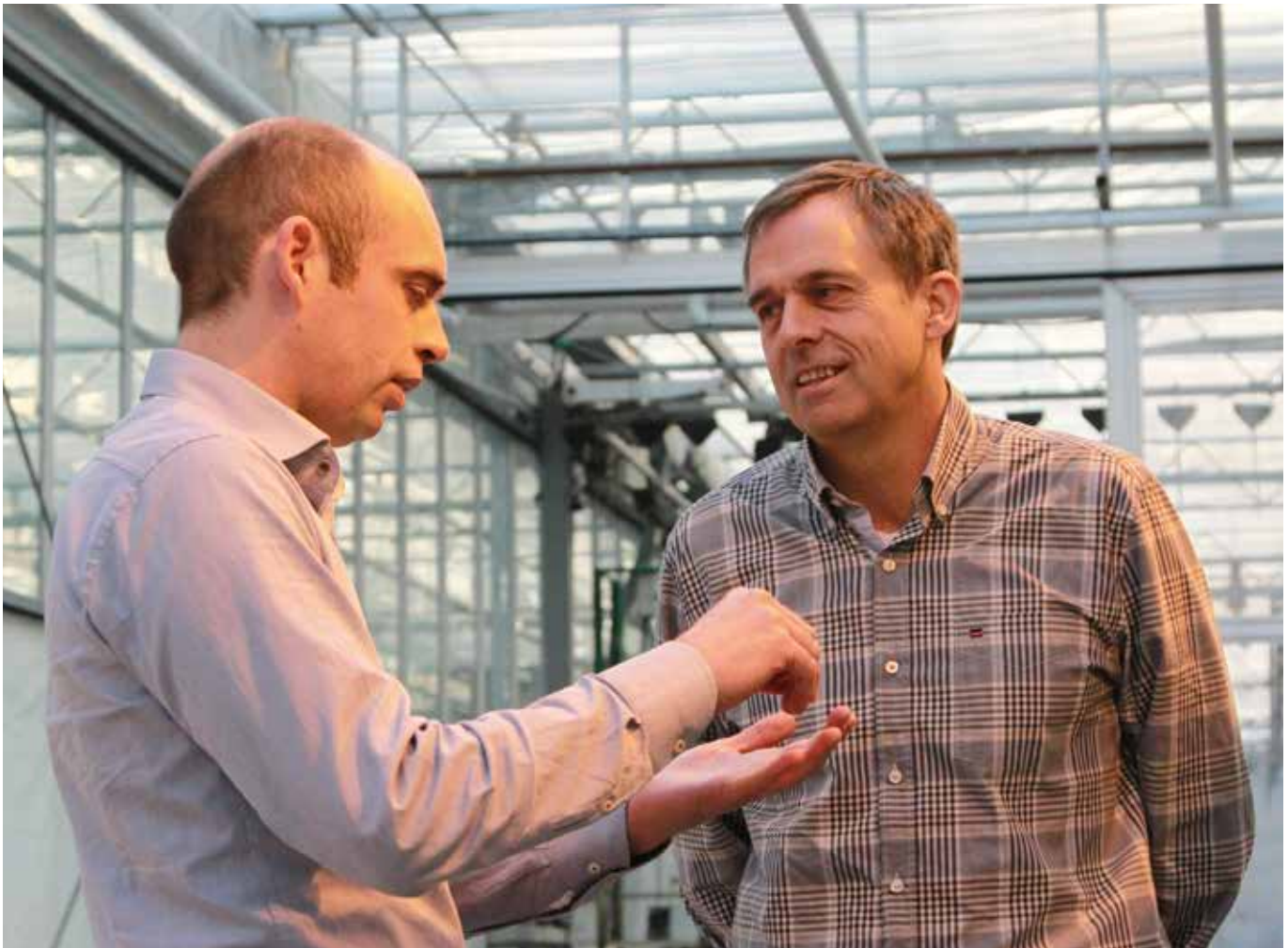

‘Bedrijfsleven aan zet, óók voor strategisch onderzoek’

Onderzoek en innovatie worden op nieuwe leest geschoeid

“Het proces waar de sector nu als geheel voor staat, hebben de leden van TTO de afgelopen vijf jaar doorlopen”, zegt Persoon (links) tegen Van Ruiten.

De afschaffing van het Productschap Tuinbouw en de integratie van LTO Groeiservice in LTO Glaskracht Nederland hebben een flinke impact op onderzoek en innovatie. Nico van Ruiten (LTO Glaskracht Nederland) en Stefan Persoon (TTO / Inno-Agro) belichten het nieuwe speelveld en duiden de veranderingen voor telers en onderzoeksinstellingen.

Met de naderende opheffing van het Productschap Tuinbouw wordt een centraal loket voor toetsing en (co) financiering van onderzoek- en innovatieprojecten gesloten. De voortgang van enkele lopende projecten en programma's – waaronder Kas als Energiebron – is voor de korte termijn weliswaar gegarandeerd, maar nieuwe projecten zullen voortaan op andere wijze moeten worden gefinan-

cierd en aanbesteed. Op gewasniveau worden de contouren waarbinnen dat vorm moet krijgen steeds duidelijker. Gewascoöperaties en LTO Glaskracht Nederland, waarin LTO Noord Glaskracht, LLTB en ZLTO samenwerken, spelen daarin een centrale rol. Daarnaast is een belangrijke rol weggelegd voor het Topconsortium Kennis en Innovatie (TKI) van de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen, dat

Vervolg op
pagina 8 >

als draaischijf tussen het tuinbouwbedrijfsleven, overheid en onderzoeksinstellingen fungeert.

Voor praktijkgericht en toegepast onderzoek ziet Nico van Ruiten al de nodige initiatieven via de oprichting van gewascoöperaties en gelijksoortige, op specifieke gewassen gerichte collectieven. Over gewasoverstijgende vraagstukken, waartoe de meerjarige, strategische onderzoeksprogramma's binnen de thema's plantgezondheid, water en energie behoren, maakt hij zich zorgen.

Toegepast en strategisch onderzoek

“Over gewasgericht en ander toegepast onderzoek maak ik me in de glastuinbouw niet zoveel zorgen”, zegt Van Ruiten tijdens een gesprek bij Demokwekerij Westland van Proeftuin Zwaagdijk. “Telers weten heel goed welke vraagstukken er op gewasniveau liggen en zijn ook bereid om geld te fourneren voor onderzoek dat die vraagstukken kan helpen oplossen. Voor een aantal gewassen, zoals radijs

Nico van Ruiten: “Vrees dat private financiering van strategisch onderzoek niet snel op orde komt.”

en chrysant, staan de neuzen al min of meer in de goede richting. In veel andere gewassen, met name binnen de sierteeltsector, krijgen gewascoöperaties momenteel vorm.”

De nabije toekomst zal uitwijzen hoe die coöperaties in de praktijk functioneren, maar de wil om toegepast onderzoek en innovatie te continueren, is volgens de tuinbouwvoorman alom aanwezig. “Voor strategisch, gewasoverstijgend onderzoek dat wat verder van de dagelijkse bedrijfsvoering afstaat, ben ik minder optimistisch”, vervolgt hij. “Hoewel een groeiend aantal telers het belang van dergelijk onderzoek onderkent, verwacht ik niet dat de private financiering daarvan snel op orde komt. Daar zullen we het Productschap Tuinbouw echt gaan missen.”

Dat heeft alles te maken met de vaak lange doorlooptijden en terugverdiertijden van dergelijke projecten en met de grotere financiële risico's die daaraan zijn verbonden. Wanneer het bedrijfsleven er niet in slaagt om voor de thema's plantgezondheid, energie en water projecten te financieren, wordt de publieke geldstroom voor de bijbehorende programma's op termijn dichtgedraaid. “Dat kan er ook toe leiden dat onderzoeksinstellingen moeten afslanken en dat er zowel onderzoekscapaciteit als kennis voor de sector verloren gaat”, aldus de tuinbouwvoorman. “Ik hoop dat we er in kunnen slagen om dat gevaar grotendeels af te wenden.”

Technische vraagstukken

Stefan Persoon van Inno-Agro begeleidt onder andere innovatieprojecten voor TTO, wat staat voor Tuinbouw Techniek Ontwikkeling. Deze telersvereniging met bijna vijftig innovatieve leden, samen goed voor 900 ha kassen, is vijf jaar geleden opgericht om vanuit een bottom-up benadering gezamenlijk innovatieprojecten op te zetten en uit te voeren.

“Het proces waar de sector nu al geheel voor staat, hebben de leden van TTO de afgelopen vijf jaar doorlopen”, zegt de projectcoördinator. “Er moesten antwoorden komen op vragen hoe je bottom-up projecten moet formuleren,

financiering en cofinanciering moet organiseren en de projecten moet monitoren.”

Vijf jaar geleden leidde dat tot de oprichting van een telersvereniging, nu ontstaan er gewascoöperaties. TTO richt zich op technische vraagstukken die niet per definitie aan specifieke gewassen zijn gerelateerd. De basisprincipes van beide organisatievormen zijn goed vergelijkbaar: de telers zelf bepalen en betalen.

Publiek private samenwerking

De overheid heeft altijd stevig bijgedragen aan de financiering van zowel strategisch als toegepast onderzoek. De private bijdragen werden via de vakheffing geïnd door het PT, dat tevens een sturende rol had bij het toewijzen van budgetten aan specifieke programma's en projecten.

De sturende rol die de overheid van oudsher vervulde in de 'gouden driehoek' overheid, onderzoek en bedrijfsleven, is inmiddels vervangen door een faciliterende rol. Vanuit die rol stelt de overheid, binnen de randvoorwaarden van het Topsectorenbeleid en de bijbehorende innovatiecontracten, gelden beschikbaar voor onderzoek en innovatie. Die randvoorwaarden behelzen onder andere dat het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen concrete onderzoeksvoorstellen op tafel leggen en dat het bedrijfsleven daar zelf substantieel in investeert.

Topconsortia Kennis en Innovatie

Om een goede afstemming te bevorderen en grip te houden op zowel de inhoudelijke als de financiële aspecten van onderzoek en innovatie, heeft het Ministerie van EZ voor alle topsectoren Topconsortia Kennis en Innovatie ingesteld. Deze TKI's worden bemand door vertegenwoordigers van het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen. Het TKI-Tuinbouw wordt bijgestaan door innovatiemakelaars, die vraag en aanbod inzake onderzoek en innovatie bij elkaar moeten brengen.

“De TKI's vormen nu de draaischijf waar de onderzoeksvragen van het bedrijfsleven worden neergelegd, afstemming plaatsvindt met onder-

Stefan Persoon is innovatiemakelaar duurzame productiesystemen binnen het TKI Tuinbouw.

zoeksinstellingen en middelen worden toegewezen”, legt Van Ruiten uit. “Afgezien van de beschikbare DLO gelden kunnen de TKI’s Tuinbouw en Uitgangsmateriaal via de zogenaamde TKI-toeslag extra geld beschikbaar stellen voor projecten waarin het bedrijfsleven wil investeren.”

Als de private sector meer bijdraagt aan onderzoek en innovatie, stelt de overheid daar ook meer geld voor beschikbaar. De toeslageregeling is dus vooral bedoeld als stimulans voor onderzoek.

Innovatiemakelaars

De zeven innovatiemakelaars die deel uitmaken van het TKI Tuinbouw (zie kader) spelen derhalve een cruciale rol in de inventarisatie van onderzoekswensen en in het stimuleren en coördineren van onderzoek. Zij zijn de operationele verbinding tussen TKI en bedrijfsleven. Als ervaren netwerkpersoon en autoriteiten op specifieke kennisgebieden staan zij in het centrum van de nog steeds bestaande driehoek overheid – onderzoek – bedrijfsleven.

Innovatiemakelaar plantgezondheid Helma Verberkt meent dat zij vanuit hun rol en positie ook een bijdrage kunnen leveren aan het strategische onderzoek waarover Van Ruiten en vele anderen zich zorgen maken. “We zullen er ongetwijfeld hard aan moeten trekken om private partijen te motiveren en over de streep te trekken, maar ik zie beslist kansen”, zegt zij desgevraagd.

Lange termijnprojecten

Afhankelijk van het vraagstuk zullen bepaalde groepen telers en gewascoöperaties best bereid zijn om in lange termijnprojecten te investeren. Verberkt: “Ik kan me tevens voorstellen dat de overheid dat vanuit een flexibele opstelling stimuleert. Daarmee bedoel ik dat zij in eerste instantie een relatief grote financiële bijdrage zou kunnen leveren en dat het bedrijfsleven gefaseerd meer gaat bijdragen.”

De bereidheid van ondernemers om geld op tafel te leggen wordt groter naarmate de resultaten concreter en beter toepasbaar worden. “Of dat gaat lukken moet nog blijken, maar ik heb er in elk geval veel zin in om ook het strategische op plantgezondheid gerichte onderzoek te blijven bevorderen. Het belang daarvan is te groot om die inspanning niet te leveren.”

Bedrijfsleven aan zet

Aan Nico van Ruiten en Stefan Persoon – één van de zeven innovatiemakelaars – zal het niet liggen. “De politiek heeft de bakens verzet en het tuinbouwbedrijfsleven stelt zich nu in op de nieuwe realiteit”, merkt Van Ruiten op. “Ik stel vast dat telers nu meer invloed hebben op de agenda’s voor onderzoek en innovatie. Dat juich ik toe. Ik stel verder vast dat telers een grotere verantwoordelijkheid dragen als het gaat om de financiering van programma’s en projecten.”

Dat zal ongetwijfeld meer discussies opleveren dan in het verleden, toen de private bijdragen automatisch werden geïnd via de vakheffing. Teleurstellingen zijn daarbij niet uit te sluiten, maar een goed ondernemer beseft volgens de tuinbouwvoorman terdege dat onderzoek en innovatie onmisbaar zijn voor

een goede concurrentiepositie en de continuïteit van het bedrijf. “Wie daarin structureel investeert, versterkt zijn positie ten opzichte van collega’s die dat niet doen”, zegt Van Ruiten tot besluit.

Een consequentie van de nieuwe realiteit is namelijk ook dat nieuwe kennis en ervaringen niet langer per direct algemeen beschikbaar komen. “Wie niet wil meebetalen, komt voor gesloten deuren te staan en raakt achterop. Voor iemand die zijn bedrijf afbouwt kan dat best acceptabel zijn, maar ondernemers die vooruit willen, kunnen zich dat beslist niet permitteren.”

Innovatiemakelaars TKI Tuinbouw

- Duurzame productiesystemen (teelt & techniek): Stefan Persoon - TTO
- Duurzame productiesystemen (bodem & teelt): Jaap Bij de Vaate - DLV Plant
- Plantgezondheid: Helma Verberkt - LTO Glaskracht Nederland
- Samenwerkende waardeketens en logistiek: Coen Meijeraan - FloraHolland
- Water: Margreet Schoenmakers - LTO Glaskracht Nederland
- Internationaal: Lisette Bakker - Greenport Holland International
- Energie & CO₂: Dennis Medema - LTO Glaskracht Nederland

Samenvatting

Om zowel het strategische als het toegepaste onderzoek te kunnen voortzetten en innovatiekracht te behouden, moet de tuinbouwsector nieuwe structuren vinden voor collectieve private financiering. De vorming van LTO Glaskracht Nederland en de oprichting van gewascoöperaties lijkt een werkbare oplossing om slagvaardig te blijven samenwerken met overheid en onderzoeksinstituten. Afstemming vindt plaats binnen het TKI Tuinbouw van de Topsector Tuinbouw en Uitgangsmaterialen.